

DAINUOJAMOJI TAUTOSAKA

Lietuva nuo seno garsėja kaip dainų ir dainininkų kraštas. Šios dainos, paliktos protėvių, yra didelis turtas, kuris atskleidžia poetišką ir gražų jų kūrėjų jausmų pasaulį, pasakoja, kaip senais laikais žmogus gyveno, dėl ko džiaugėsi ar liūdėjo, kur ieškojo tvirtybės ir jėgų.

Lietuvių liaudies dainos yra lyrinės, nes jose vaizduojami ne patys gyvenimo įvykiai, bet jų sukelti jausmai ir išgyvenimai. Lietuvių dainos pasižymi nuotaikos intymumu. Daug švelnumo, nuoširdumo suteikia joms dažni deminutyvai, t.y. mažybiniai maloniniai žodžiai: bernelis, bernužėlis, mergelė, motušėlė ir kt. Poetiškus nekasdieniškus vaizdus sustiprina nuolatiniai epitetai, simboliniai gamtos įvaizdžiai: jaunoji mergelė, baltoji gulbelė, berželis svyruonėlis ir kt.

Vienos dainos dainuojamos tik tam tikra proga. Pavyzdžiui, supant, liūliuojant vaiką, dainuojamos lopšinės, lydint brolių ar mylimąjį į karą – karo dainos, per vestuves – vestuvių, dirbant – darbo ir t.t. Pasaulinę šlovę Lietuvai pelnė labai savitos sutartinės. Tai daugiabalsės dainos, stebinančios originalia senų priedainių poezija, įdomiu didelio darnumo reikalaujančiu dainavimo būdu.

Lietuvių dainuojamai tautosakai dar priklauso ir raudos. Raudama buvo per vestuves, laidotuves, išleidžiant sūnus ar brolius į karą, minint mirusiuosius ar ištikus kokiai nelaimei. Jos paremtos tradicija ir improvizacija.

Dainos padėjo lietuviams gintis nuo nutautėjimo, suburdavo, nuramindavo žmones tremtyje, emigracijoje, kėlė žmonių dvasią prasidėjus tautiniam atgimimui.

Dainuojamosios tautosakos žanrai yra daina, sutartinė, rauda.

Tautosakos kūriniai, ypač dainos, būdavo atliekamos tam tikru metu, tam tikroje situacijoje, susijusios su gamtos ciklu ir su žmogaus darbų tikslu bei asmeninio

gyvenimo įvykiais. Dėl to dainos skirstomos į tokias temines grupes, kaip darbo dainos, vestuvių dainos, kalendorinių apeigų...Mažesnes grupes sudaro jaunimo, vaikų, meilės dainos ir kitos. Norint suvokti liaudies dainos turinį, meninį savitumą, būtina žinoti apie jos atsiradimo ir atlikimo aplinkybes.

Darbo dainos

Kalendorinių apeigų dainos

Piemenėlių dainos

Šeimos dainos

Meilės, jaunimo dainos

Raudos

Karinės, istorinės dainos

Tremtinių dainos

Užstalės dainos

Lopšinės

LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOS

Balnokit, broliai, žirgus

Balnokit, broliai žirgus, (3 k.)
Reiks karan joti. (2x2 k.)

Paduok, sesule, kardą, (3 k.)
Reiks prieša kirsti. (2x2 k.)

O jeigu aš negrįšiu, (3 k.)
Žirgelis parneš. (2x2 k.)

Ant mano smėlio kapo (3 k.)
Berželis žaliuos. (2x2 k.)

O tam žaliai beržely (3 k.)
Gegulė kukuos. (2x2 k.)

O toj raiboj gegulėj (3 k.)
Širdelė plazdės. (2x2 k.)

O toj mažoj širdelėj - (3 k.)
Visa Lietuva. (2x2 k.)

O toj visoj Lietuvoj (3 k.)
Lietuviai dainuos. (2x2 k.)

Ant kalno mūrai

Ant kalno mūrai - joja lietuviai, (2)
Joja, joja lietuviačiai
Neša, neša, jaunikaičiai
Vainiką rūtų, vainiką rūtų. (2)

Štai ir prijojo uošvės dvarelį, (2)
Kelkis, kelkis mergužėle,
Balta graži lelijėle,

Žirgelių girdyt, žirgelių girdyt. (2)

Dar nesikelsiu, dar ne dienele (2)
 Man močiutė taip įsakė
 Su berneliais nekalbėti,
 Močiutės klausau, širdelės klausau. (2)

Augo sode klevelis

Augo sode klevelis,
 Augo sode žaliasai,
 Po tuo klevu, po žaliuoju,
 Gul bernelis jaunasai.
 Viens, du, trys, graži Lietuva
 Kaip gėlelė žydi visada. (2)

Nepapūski vėjeli,
 Nepapūski šiaurusai,
 Nepajudink klevo saku,
 Nepabudink bernelio.
 Viens, du, trys, graži Lietuva
 Kaip gėlelė žydi visada. (2)

Ir papūte vėjelis,
 Ir papūte šiaurusai.
 Pajudino klevo šakas,
 Pabudino bernelį.
 Viens, du, trys, graži Lietuva
 Kaip gėlelė žydi visada. (2)

Kelkis, kelkis berneli,
 Kelkis, kelkis jaunasai,
 Laikas joti i karužę,
 Ginti laisvę Lietuvos.
 Viens, du, trys, graži Lietuva
 Kaip gėlelė žydi visada. (2)

Atskrend sakalėlis

Atskrend sakalėlis
Per žalią girelę
Atmušė sparnelius
I sausą eglę (2)

Pažiūrėk, mergele,
Į sausą eglę
Kai pradės žaliuoti
Tai tu būsi mano (2)

Sausoji eglė
Žaliuoti pradėjo
Kur gi tas bernelis
Kurs mane mylėjo. (2)

Ar už jūrių, marių,
Ar už vandenėlių,
Ar kitas mergeles
Mylėti pradėjo. (2)

Nei už jūrių, marių,
Nei už vandenėlių,
Tik kitas mergeles
Mylėti pradėjo. (2)

Pasėjau linelį

Pasėjau linelį ant pylimo,
Dėl jauno bernelio, dėl mylimo.
Oi ly lia, oi ly lia, oi ly lia lia,
Dėl jauno bernelio, dėl mylimo. (2x2)

Užaugo lineliai...

Pražydo lineliai...

Pribrendo lineliai...

Nuroviau linelius...

Išmyniau linelius...

Nukaršiau linelius...

Suverpiau linelius...

Išaudžiau drobėlę...

- > Linų sėjos ir pjūties dainos

Ariau ariau

Ariau, ariau, ariau
Lygiuosius laukelius.
Atėjo mergelė,
Atnešė pusryčius. (2x2)

Saulutė dėl dienos,
Mėnulis dėl nakties.
O mano mergelė –
Dėl ramumo širdies. (2x2)

Paleiski žirgelius,
Kad pasiganytų.
Ateiki pas mane,
Kad nieks nematytų. (2x2)

Ir vėl ariau, ariau, ariau
Lygiuosius laukelius.
Atėjo mergelė,
Ir nieks nematė jos. (2x2)

- [» Kasdieninių darbų dainos](#)

Saulutė nusileido

Saulutė nusileido,
Mėnulis užtekėjo,
Jauna graži mergelė
Pro langelį žiūrėjo. (2x2)

Ko sėdi už stalelio,
Ko žiūri pro langelio,
Ko neini į darželį
Skinti žalių rūtelių? (2x2)

Nei man rūteles skinti,
Nei vainikėlių pinti –
Man dieną naktį rūpi,
Kaip su berneliu būti. (2x2)

Nušluostyk ašarėles,
Palaistyk rūtytėles –
Sugrįš tavo bernelis
Iš svetimos šalies. (2x2)

- » Piršlybų ir meilės dainos

Pjoviau šieną

Pjoviau šieną
Per visą dieną,
Per visą, per visą,
Per visą dieną.

Grėbiau šieną
Per visą dieną,
Per visą, per visą,
Per visą dieną.

Kroviau šieną
Per visą dieną,
Per visą, per visą,
Per visą dieną.

Myniau šieną
Per visą dieną,
Per visą, per visą,
Per visą dieną.

Džioviau šieną
Per visą dieną,
Per visą, per visą,
Per visą dieną.

Vežiau šieną
Per visą dieną,
Per visą, per visą,
Per visą dieną.

Šeriau šieną
Per visą dieną,
Per visą, per visą,
Per visą dieną.

- [» Šienapjūtės dalnos](#)

Šių naktelį per naktelį

Šių naktelį, per naktelį
Nemigau, nemigau.
Su broleliu obelėlę
Sodinau, sodinau. (2x2)

Prigyk, prigyk, obelėle,
Valyvai, valyvai.
Nokink savo obuolėlius
Raudonai, raudonai. (2x2)

Aš priskinsiu obuolėlių
Raudonų, raudonų,
Ir nunešiu merguželei
Dovanų, dovanų. (2x2)

Mergužėlė, lelijėle,
Kur buvai, kur buvai?
Kad šių naktį jaunimėly
Nebuvai, nebuvai. (2x2)

Šių naktelį, per naktelį
Nemigau, nemigau.
Su broleliu obelėlę
Sodinau, sodinau. (2x2)